

САВЕТ ЕВРОПЕ
ЕВРОПСКИ СУД ЗА ЉУДСКА ПРАВА
ДРУГО ОДЕЉЕЊЕ

ПРЕДМЕТ ВЛАХОВИЋ против СРБИЈЕ

(Представка бр. 42619/04)

ПРЕСУДА

СТРАЗБУР

16. децембар 2008. године

Ова пресуда ће постати правоснажна у околностима предвиђеним чланом 44, став 2 Конвенције. Могуће су редакторске промене.

У предмету Влаховић против Србије,

Европски суд за људска права (Друго одељење), на заседању већа у саставу:

Françoise Tulkens, *председник*,
Ireneu Cabral Barreto,
Vladimiro Zagrebelsky,
Danutė Jočienė,
Dragoljub Popović,
András Sajó,
Nona Tsotsoria, *судије*,

и Sally Dollé, *секретар Одељења*,

После већања на затвореној седници 25. новембра 2008. године,
Изриче следећу пресуду, која је донета тог дана:

ПОСТУПАК

1. Предмет је формиран на основу представке (бр. 42619/04) против Државне заједнице Србија и Црна Гора, коју је Суду поднео по члану 34 Конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљем тексту звана “Конвенција”) њен тадашњи држављанин г. Драган Влаховић (подносилац представке), 10. новембра 2004. године.
2. Почев од 3. јуна 2006. године, после декларације о независности Црне Горе, Србија је Висока страна уговорница у поступцима пред Судом.
3. Подносиоца представке је заступала Б. Панић, адвокат из Ниша. Владу Државне Заједнице Србија и Црна Гора, а касније, Владу Србије (у даљем тексту Влада) заступао је г. С. Царић.
4. Подносилац представке се жалио на пропуст тужене државе да изврши правоснажну пресуду донету у његову корист.
5. Суд је 16. априла 2007. године одлучио да Владу обавести о представци. Примењујући члан 29 став 3 Конвенције даље је решио да допуштеност и основаност представке разматра истовремено.

ЧИЊЕНИЦЕ

I. ОКОЛНОСТИ ПРЕДМЕТА

6. Подносилац представке је рођен 1955. године и живи у Нишу, Србија.

7. Чињенице предмета, како су их странке доставиле, могу се сумирати како следи.
8. Општински суд у Нишу (Општински суд) је 11. маја 2001. године донео пресуду у корист подносиоца представке и наложио туженом “друштвеном” предузећу (види став 46 у даљем тексту), Вагонка (дужник), да му исплати:
 - i. заостале плате у износу од 98.001 динара (РСД, приближно 1.661 евра, ЕУР) плус законску камату почев од 27. јануара 2001. године;
 - ii. РСД 267.620 (приближно 4.537 евра) и већ доспелу законску камату, и
 - iii. РСД 800 (приближно 14 евра) за судске трошкове.
9. Ова пресуда је постала правоснажна 15. јуна 2001. године.
10. Подносилац представке је 22. јуна 2001. године поднео захтев за извршење пресуде, предложивши да се она изврши јавном продајом покретне имовине дужника.
11. Општински суд је 4. октобра 2001. године усвојио захтев подносиоца представке и издао решење о извршењу (И. бр. 1706/01).
12. Ово решење је накнадно постало правоснажно.
13. После тога је Општински суд покушао у неколико наврата јавну продају, али без успеха.
14. Општински суд је 2. јула 2002. године смањио износ додељен подносиоцу представке горе наведеном пресудом за РСД 95.730 (приближно 1.578 евра), који је подносилац представке дуговао дужнику на основу претходне трансакције у посебном извршном поступку.
15. Подносилац представке је 28. новембра 2002. године поднео још један захтев за извршење горе наведене пресуде, предложивши овог пута да се она изврши преносом на банковни рачун и да се укупан износ њом досуђен смањи за РСД 95.730.
16. Општински суд је 13. децембра 2002. године усвојио захтев подносиоца представке и издао решење о извршењу (И. бр. 3974/02).
17. Ово решење је постало правоснажно 4. фебруара 2003. године.
18. Општински суд је 25. фебруара 2003. године доставио Народној банци Србије решење о извршењу, као и детаље банкарског рачуна подносиоца представке.
19. Општински суд је 20. марта 2003. године доставио Народној банци Србије додатне појединости у вези са наложеним извршењем.
20. Подносилац представке је 6. октобра 2004. године ургирао код Народне банке Србије и Министарства финансија да обезбеде спровођење решења о извршењу Општинског суда од 13. децембра 2002. године (И. бр. 3974/02).

21. Подносилац представке је 29. новембра 2005. године затражио од Општинског суда да му достави комплетан списак дужникове имовине.
22. Агенција за приватизацију је 19. јануара 2006. године објавила јавни позив свим повериоцима дужника да пријаве своја потраживања, приметивши, међутим, да приватни повериоци нису законски обавезни да то учине.
23. Иста агенција је 16. јуна 2006. године усвојила програм приватизације за дужника.
24. Подносилац представке је 29. августа 2006. године упутио допис Народној банци Србије. Он је навео да банкарски рачун дужника очигледно није блокиран упркос чињеници да постоји обавезујуће судско решење којим се то налаже.
25. Подносилац представке се истог дана жалио Агенцији за приватизацију, позивајући се на представку коју је поднео Суду.
26. Подносилац представке је 31. августа 2006. године примио допис од Народне банке, којим га обавештава да је горе наведено извршење прекинуто 10. августа 2006. године на иницијативу Агенције за приватизацију.
27. Сама Агенција за приватизацију је подносиоцу представке послала допис 4. септембра 2006. године, у коме је објаснила да је одлука да се дужник приватизује, јавном продајом, донета 11. јануара 2006. године. Она се затим, између осталог, позвала на члан 31 Измена и допуна Закона о приватизацији (види став 45 у даљем тексту) и закључила да се поступак о извршењу мора прекинути, *ex lege*, у периоду од две године почев од 11. јануара 2006. године.
28. Посебна правоснажна пресуда, донета у корист трећег лица, је извршена 12. фебруара 2007. године преносом средстава са рачуна дужника трећем лицу.
29. Друштвени капитал дужника у вредности од 86.92% је приватизован 21. фебруара 2007. године.
30. Агенција за приватизацију је 26. фебруара 2007. године повукла упутство издато Народној банци.
31. Народна банка је 2. марта 2007. године наставила извршење које је наложио Општински суд.
32. Председник Врховног суда Србије је 29. маја 2007. године потврдио да се судски извршни поступак не може прекинути у односу на предузеће које је у поступку приватизације без реструктурирања. Она је, такође, приметила да је, у сваком случају, у искључивој надлежности извршног суда да донесе одлуку у вези са тим.
33. Заменик председника Вишег трговинског суда је 4. јуна 2007. године потврдио да, када не постоји реструктурирање, прекид извршења није могућ.

34. Агенција за приватизацију је 4. јула 2007. године потврдила да реструктурирање дужника није извршено као део поступка његове приватизације.

35. Народна банка је 4. октобра 2007. године спровела извршење које је наложио Општински суд.

36. Подносилац представке је 12. децембра 2007. године поднео нови захтев Општинском суду, тражећи да се дужнику наложи да плати додатну законску камату на износ од РСД 267.620 који му је већ додељен (види став 8 у горњем тексту). Овај поступак је још у току.

II. РЕЛЕВАНТНО ДОМАЋЕ ПРАВО

А. Закон о извршном поступку из 2000. године (објављен у Службеном листу Савезне Републике Југославије – Сл. лист СРЈ - бр. 28/00, 73/00 и 71/01)

37. Члан 4 став 1 је предвиђао да се сви извршни поступци морају хитно водити.

38. Према члану 59 само је поступајући суд у овим поступцима имао право да их прекине.

39. Чланови 63-84 и 180-188 регулисали су извршење преносом средстава са рачуна дужника, као и извршење јавном продајом дужникове покретне имовине.

Б. Закон о извршном поступку из 2004. године (објављен у Службеном гласнику Републике Србије – Сл. гласник РС - бр. 125/04)

40. Закон о извршном поступку из 2004. године (Закон из 2004. године) ступио је на снагу 23. фебруара 2005. године, чиме је Закон о извршном поступку из 2000. године стављен ван снаге (Закон из 2000. године).

41. Члан 304 Закона из 2004. године, међутим, предвиђа да се сви извршни поступци покренути пре 23. фебруара 2005. године морају завршити у складу са Законом из 2000. године.

В. Закон о управним споровима (објављен у Сл. листу СРЈ бр. 46/96)

42. Чланови 5 и 6 предвиђају, *inter alia*, да се управни спор може покренути само против управних аката који су донели надлежни државни органи.

Г. Закон о платном промету (објављен у Сл. листу СРЈ бр. 3/02 и 5/03, као и у Сл. гласнику РС бр. 43/04 и 62/06)

43. Према члановима 47, 48 и 57, између осталог, Народна банка Србије мора да испоштује правоснажно судско решење о извршењу које предвиђа извршење преносом средстава са рачуна дужника и у том смислу даје упутство “дужниковој банци” да изврши пренос износа о коме је реч.

Д. Закон о приватизацији (објављен у Сл. Гласнику РС бр. 38/01, 18/03 и 45/05)

44. Чланови 19-20ђ утврђују детаље у вези са реструктурирањем предузећа која треба да се приватизују. Ово реструктурирање, међутим, није обавезно и предузеће може да се прода и без реструктурирања, ако Агенција за приватизацију донесе такву одлуку.

Ђ. Измене и допуне Закона о приватизацији (објављене у Сл. гласнику РС бр. 45/05)

45. Члан 31 предвиђа да се против предузећа чије је реструктурирање почело пре 7. јуна 2005. године, као део приватизације која је у току, не може “одредити принудно извршење” у року од годину дана од тог датума. Ако одлука о реструктурирању предузећа, међутим, није донета пре 7. јуна 2005. године, релевантни временски рок је две године од накнадног доношења одлуке у том смислу. Сваки извршни поступак у току се прекида, а нови извршни поступак се не покреће до истека горе наведених временских ограничења.

Е. Правни положај друштвених предузећа

46. Релевантне одредбе овог законодавства изнете су пресуди у предмету *Р. Качапор и други против Србије* (бр. 2269/06, 3041/06, 3042/06, 3043/06, 3045/06 и 3046/06, ставови 68-76, 15. јануар 2008. године).

Ж. Други релевантни прописи

47. Други релевантни прописи изнети су у пресуди у предмету *Цветковић против Србије* (бр. 17271/04, ставови 28-34, 10. јун 2008. године, која још није правоснажна).

ПРАВО

I. НАВОДНА ПОВРЕДА ЧЛАНА 6 СТАВ 1 КОНВЕНЦИЈЕ

48. Према члану 6 став 1 подносилац представке се жалио због пропуста тужене државе да изврши правоснажну пресуду донету у његову корист.

49. Члан 6 став 1 Конвенције, у релевантном делу, гласи како следи:

„Током одлучивања о његовим грађанским правима и обавезама ..., свако има право на ... расправу у разумном року пред [једним] ... судом...”

A. Допуштеност

1. Исцрпљеност домаћих правних средстава

50. Влада је изнела да подносилац представке није исцрпео сва делотворна домаћа правна средства.

51. Он је нарочито пропустио да се жали на закашњење о коме је реч Председнику Општинског суда, председнику Окружног суда, Министру правде, односно Надзорном одбору Врховног суда.

52. Даље, подносилац представке није поднео кривичну пријаву нити жалбу Уставном суду.

53. Најзад, Влада је тврдила да подносилац представке није покренуо посебан парнични поступак на основу Закона о облигационим односима и/или на основу саме Конвенције.

54. Подносилац представке је оспорио делотворност ових правних средстава.

55. Суд је већ утврдио да се правна средства на која се Влада позива не могу сматрати делотворним у смислу његове утврђене судске праксе према члану 35 став 1 Конвенције (види *Томић против Србије*, бр. 25959/06, ставови 81 и 82, 26. јун 2007. године; *В. А. М. против Србије*, бр. 39177/05, ставови 85 и 86, 13. март 2007. године; *Цветковић против Србије*, цитиран у горњем тексту, ставови 39-43). Он не налази ниједан разлог да одступи од ове одлуке у предметном случају.

56. Произлази да се примедба Владе мора одбити у целини.

2. *Компатибилност ratione personae (статус жртве подносиоца представке)*

57. Влада је приметила да је правоснажна пресуда о којој је реч у потпуности извршена до 4. октобра 2007. године. Подносилац представке, стога, више није жртва у смислу члана 34 Конвенције.

58. Подносилац представке је оспорио ову тврдњу.

59. Суд подсећа да одлука или мера у корист подносиоца представке није у начелу довољна да се тај појединац лиши статуса жртве сем ако национални органи нису то признали, било изричито или прећутно, а затим за учињену повреду Конвенције и доделили накнаду. (видети, на пример, *Буловић против Србије*, бр. 14145/04, став 39, 1. април 2008. године).

60. Пошто Влада у овом случају није признала наводне повреде, нити је досудила накнаду за претпрљену нематеријалну штету, Суд налази да је подносилац представке задржао статус жртве, без обзира на окончање извршног поступка 4. октобра 2007. године. Према томе, одбија се примедба Владе у вези са овим.

3. *Компатибилност ratione personae (одговорност државе)*

61. Влада је тврдила да се држава не може сматрати одговорном за друштвено предузеће. Осим тога, она је истакла да је већина дужниковог капитала касније приватизована.

62. Подносилац представке је изнео да је дужник лице у друштвеној својини које је држава у потпуности контролисала до његове приватизације 21. фебруара 2007. године. Он је даље тврдио да је, чак и после овог датума, државна Агенција за приватизацију и даље одговорна за извршење обавеза које је купац преузео.

63. Суд примећује да је имовину дужника заиста чинио искључиво друштвени капитал до 21. фебруара 2007. године (види став 29 у горњем тексту) и да га је, као таквог, бар у том периоду, тесно контролисала Агенција за приватизацију, и сама државно тело, и/или Влада (види став 46 у горњем тексту).

64. Суд према томе сматра да дужник, упркос чињеници да је посебно правно лице, није уживао довољну институционалну и оперативну самосталност у односу на државу, од 3. марта 2004. године, када је Конвенција ступила на снагу у односу на Србију, до његове приватизације 21. фебруара 2007. године, а што би државу ослободило одговорности према Конвенцији (види, уз *одређене измене*, *Р. Качапор и други против Србије*, цитиран у горњем тексту, ставови 92-99).

65. Сходно томе, Суд налази да је притужба подносиоца представке компатибилна *ratione personae* са одредбама Конвенције, па одбија примедбу Владе у вези са наведеним периодом.

4. Закључак

66. Суд сматра да притужба подносиоца представке није очигледно неоснована у смислу члана 35 став 3 Конвенције и не налази ниједан други основ да је прогласи недопуштеном. Према томе, представка се мора прогласити допуштеном.

Б. Основаност

1. Аргументи које су стране изнеле

67. Влада је тврдила да није било повреде члана 6 став 1 Конвенције.

68. На првом месту, Влада је приговорила да се она не може сматрати одговорном што дужник нема средстава.

69. Друго, проследивши своје решење о извршењу Народној банци, Општински суд је учинио све у његовој моћи да осигура извршење правоснажне пресуде донете у корист подносиоца представке (види ставове 18 и 19 у горњем тексту).

70. Треће, пошто подносилац представке није обавестио Општински суд о каснијој одлуци Народне банке да прекине извршење о коме је реч, суд није ни могао да интервенише у његово име.

71. Четврто, сам подносилац представке је требало да покрене судски управни спор против Упутства које је издала Агенција за приватизацију (види ставове 26 и 27 у горњем тексту).

72. Најзад, Влада је приметила да је прекид извршења од стране Народне банке трајао само од 10. августа 2006. године до 2. марта 2007. године (види ставове 26 и 31 у горњем тексту).

73. Подносилац представке је потврдио своје притужбе. Он је даље приметио да је дужник исплатио друге повериоце, очигледно за време прекида извршења у односу на предметног дужника, (види став 28 у горњем тексту), и истакао да се против налога Агенције за приватизацију не може водити судски поступак.

2. Оцена Суда

74. Суд подсећа да извршење пресуде коју суд донесе треба сматрати саставним делом “суђења” у сврху члана 6 (види *Hornsby* против Грчке, пресуда од 19. марта 1997. године, Извештаји о пресудама и одлукама, 97-II, стр. 510, став 40).

75. Даље, кашњење у извршењу пресуде може се оправдати у посебним околностима. Оно, међутим, не може бити такво да угрози суштину права зајемченог чланом 6 став 1 Конвенције (види *Immobiliare Saffi* против Италије [BB], бр. 22774/93, став 74, ЕЦХР 1999-V).

76. Најзад, без обзира да ли је дужник приватни или државни актер, на држави је да предузме све неопходне кораке да се правоснажна судска одлука изврши, као и да, при томе, обезбеди делотворно учешће целог њеног апарата (види, *уз одговарајуће измене, Pini и други против Румуније*, бр. 78028/01 и 78030/01, ставови 174-189, ЕЦХР 2004-V (изводи); види, такође, *уз одговарајуће измене, Hornsby*, цитиран у горњем тексту, стр. 511, став 41).

77. Када се вратимо на предметни случај, Суд примећује да је:

(i) Конвенција ступила на снагу у односу на Србију 3. марта 2004. године, да је дужник приватизован 21. фебруара 2007. године и да је, коначно, правоснажна пресуда извршена до 4. октобра 2007. године (види ставове 29 и 35 у горњем тексту);

(ii) Агенција за приватизацију јасно поступала ван своје надлежности *ratione materiae* када је наложила прекид поступка, због чега се испоставило да судска контрола није била могућа (Влада свакако није понудила доказе супротне овој тврдњи; види, такође, ставове 32, 33, 34, 44, 45, 38 и 42 у горњем тексту, тим редоследом);

(iii) однос између Општинског суда и Народне банке је био интерног карактера, између два владина тела, и, као такав, изван утицаја подносиоца представке. У сваком случају, он је учинио све у његовој моћи да убрза спорни поступак (види, *уз одговарајуће измене, Р. Качапор и други против Србије*, цитиран у горњем тексту, став 111); и

(iv) с обзиром да је утврђено да је држава одговорна за дуг подносиоцу представке у конкретном случају (види ставове 63-65 горе), држава не може наводити недостатак сопствених средстава ни недостатак средстава дужника као оправдање за свој пропуст (види *Р. Качапор и други против Србије*, цитиран у горњем тексту, став 114).

78. С обзиром на горе наведено, Суд налази да су органи Србије пропустили да предузму све неопходне мере како би се пресуда о којој је реч извршила у периоду од 3. марта 2004. године до 21. фебруара 2007. године. Сходно томе, дошло је до повреде члана 6 став 1 Конвенције.

II. НАВОДНА ПОВРЕДА ЧЛАНА 1 ПРОТОКОЛА БР. 1

79. Подносилац представке се даље жалио да је држава прекршила његово право на мирно уживање имовине, како се јемчи чланом 1 Протокола бр. 1, који предвиђа следеће:

„Свако физичко и правно лице има право на неометано уживање своје имовине. Нико не може бити лишен своје имовине, осим у јавном интересу и под условима предвиђеним законом и општим начелима међународног права.

Претходне одредбе, међутим, ни на који начин не утичу на право државе да примењује законе које сматра потребним да би регулисала коришћење имовине у складу с општим интересима или да би обезбедила наплату пореза или других дажбина или казни.“

А. Допуштеност

80. Суд примењује да је ова притужба повезана са горе разматраном па се, према томе, она, исто тако, мора прогласити допуштеном.

Б. Основаност

81. Суд истиче да пропуст државе да изврши правоснажну пресуду изречену у корист подносиоца представке у периоду од скоро три године у оквиру надлежности Суда *ratione temporis*, пошто је Протокол бр. 1 ступио на снагу у односу на Србију 3. марта 2004. године, представља мешање у његово право на мирно уживање имовине, како је предвиђено у првој реченици првог става члана 1 Протокола бр. 1 (види, уз одговарајуће измене, *Sîrbi и други против Молдавије*, бр. 73562/01, 73565/01, 73712/01, 73744/01, 73972/01 и 73973/01, став 28-33, 15. јун 2004. године).

82. Из разлога изнетих у горњем тексту у вези са чланом 6, Суд сматра да наведено мешање није било оправдано у посебним околностима конкретног случаја (види *Р. Качанор и други против Србије*, цитиран у горњем тексту, ставови 117-120). Према томе, дошло је до посебне повреде члана 1 Протокола бр. 1.

III. ПРИМЕНА ЧЛАНА 41 КОНВЕНЦИЈЕ

83. Члан 41 Конвенције предвиђа:

„Када Суд утврди прекршај Конвенције или протокола уз њу, а унутрашње право Високе стране уговорнице у питању омогућава само делимичну одштету, Суд ће, ако је то потребно, пружити правично задовољење оштећеној странци.“

А. Штета

84. Подносилац представке је тражио РСД 721.400,29 на име претрпљене материјалне штете. Он је посебно објаснио да тај износ

одговора законској камати доспелој од 27. јануара 2001. године до 2. јула 2007. године на износ од РСД 267.620 већ додељен у његову корист (види став 8 у горњем тексту).

85. Подносилац представке је даље тражио 14.000 евра на име душевне патње коју је претрпео као последицу процесног закашњења о коме је реч.

86. Влада је оспорила ове тврдње.

87. Суд не уочава узрочну везу између утврђених повреда и материјалне штете на коју се жали пошто правоснажном пресудом од 11. маја 2001. године, која је коначно извршена до 4. октобра 2007. године, није наложена исплата камате коју је подносилац представке тражио (види став 8 у горњем тексту). У сваком случају, подносилац је касније покренуо посебан парнични поступак с тим у вези који још није решен код домаћег суда (види став 36 у горњем тексту). Суд, према томе, не може, а да не одбије захтев подносиоца представке. Међутим, Суд не види разлог за сумњу да је подносилац представке претрпео узнемиреност као последицу повреде његових права зајамчених чланом 6 Конвенције и чланом 1 Протокола бр 1, због чега само утврђивање повреде ових одредби не би представљало довољно правично задовољење. С обзиром на горе наведено и на основу правичности, како се захтева према члану 41, Суд подносиоцу представке додељује 1.000 евра по овој ставки.

Б. Трошкови поступка

88. Подносилац представке је, такође, тражио 312,40 евра на име трошкова насталих пред домаћим судом, као и 1.134 евра за трошкове настале пред Судом.

89. Влада је оспорила ове захтеве.

90. Према судској пракси Суда, подносилац представке има право на надокнаду трошкова само у оној мери у којој се докаже да су они стварно и неопходно настали и да су, такође, оправдани у свом износу. У конкретном предмету, с обзиром на документа које поседује и горе наведене критеријуме, Суд одбацује захтев подносиоца представке за накнаду трошкова пред домаћим судовима, али сматра да је разумно да му се додели износ од 700 евра за трошкове настале у поступку пред овим Судом.

В. Затезна камата

91. Суд сматра да је примерено да затезна камата буде заснована на најнижој каматној стопи Европске централне банке уз додатак од три процентна поена.

ИЗ ТИХ РАЗЛОГА, СУД ЈЕДНОГЛАСНО

1. *Проглашава* представку допуштеном,
2. *Утврђује* да је било повреде члана 6 став 1 Конвенције,
3. *Утврђује* да је дошло до повреде члана 1 Протокола бр. 1,
4. *Утврђује*

(а) да тужена држава треба да исплати подносиоцу представке, у року од три месеца од датума када ова пресуда постане правоснажна, у складу са чланом 44 став 2 Конвенције, следеће износе, који ће бити претворени у националну валуту тужене државе по курсу који ће важити на дан исплате:

(i) 1.000 евра (једна хиљада евра) на име претрпљене нематеријалне штете, плус све таксе које се могу наплатити,

(ii) 700 евра (седам стотина евра) за трошкове, плус све таксе које се могу наплатити подносиоцу представке,

(б) да по истеку горе наведена три месеца до исплате, треба платити обичну камату на горе наведене износе по стопи која је једнака најнижој каматној стопи Европске централе банке уз додатак од три процентна поена,

5. *Одбија* преостали део захтева подносиоца представке за правично задовољење.

Састављено на енглеском и достављено у писаној форми 16. децембра 2008. године, према Правилу 77 ставови 2 и 3 Пословника Суда.

S. Dollé
Секретар

F. TULKENS
Председник